

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Була Світлана Петрівна

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

**«ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА Й УПРАВЛІННЯ
ЕТНОКУЛЬТУРНИМ РОЗМАЇТТЯМ»**

для студентів третього року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» (денна форма навчання)

Львів 2022–
2023 н.р.

Затверджено на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від «26» серпня 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол № 272/2 від «21» вересня 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни.....	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	6
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни.....	6
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	8
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	9
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	12
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	12
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам.....	13
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену).....	14

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова дисципліна
	Спеціальність 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 120		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 15	Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістерський)	<i>Лекції</i>
		18 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		12 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		90 год.
<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>		
<i>Вид контролю: залік</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Етнонаціональна політика й управління етнокультурним розмаїттям» є вибірковою дисципліною і складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 052 - Політологія, яка викладається в 3-му семестрі в обсязі 4 кредитів, 120 годин і підсумковим (залік) контролем і оцінюють у 100 балів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)

Навчальна дисципліна «Етнонаціональна політика й управління етнокультурним розмаїттям» присвячена аналізу наукових підходів до питань етнонаціональної політики та процесів в Україні, питанням толерантності в етнонаціональних питаннях, аналізі та вирішенні проблем з міграційною політикою в Україні. Курс складається з одного *змістовного модуля*, хоча він і поділяється на вступну та основну частини. *У вступній частині* дисципліни заплановано ознайомлення студентів з теорією та сутністю етнонаціональної політики, Особливості етнонаціональної політики в Україні та політико-правових норми, які регулюють етнонаціональні Своєю чергою, *в основній частині* дисципліни увагу буде приділено аналізу моделей етнонаціональної політики, української та зарубіжної практики реалізації цих моделей, проаналізовано питання толерантності в етнонаціональній політиці та особливості та проблемам міграційної політики в Україні.

Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб науково осмислювати вітчизняні етнонаціональні самоорганізації, аналізувати національні питання та національні права людини, забезпечення прав етнічних меншин, національно-культурного розвитку, толерантності в етнонаціональній сфері, аналізувати та вирішувати проблеми імміграції, сучасних міграційних процесів та міжнаціональних відносин в Україні. Тому у курсі представлено як огляд теоретико-методологічних підходів до вивчення етнонаціональної політики та етнокультурним розмаїттям, так і особливості та досягнення етнонаціональної політики.

Метою вивчення вибіркової дисципліни «Етнонаціональна політика й управління етнокультурним розмаїттям» є ознайомити студентів з сутністю та особливостями етнонаціональної політики, проаналізувати нормативно-правову базу та особливості етнонаціональної політики в Україні та постсоціалістичних країнах, їх спільні та відмінні риси, здійснити аналіз впливу етнонаціонального фактору на суспільно-політичні процеси у контексті формування ефективної державної етнонаціональної політики.

Завдання курсу:

- визначити сутність/особливості й значення етнонаціональної політики;
- визначення основних моделей етнонаціональної політики в Україні та Постсоціалістичних країнах;
- визначення етапів розвитку етнонаціональної політики в Україні та її сучасних пріоритети сучасної;
- аналіз політико-правового забезпечення національно-етнічного розвитку України.
- Аналізувати міграційну політику в Україні та знаходження оптимальних шляхів вирішення цього питання

Після завершення цього курсу студент буде:

Знати:

1. сутність і особливості етнонаціональна політика;
2. основні напрямки етнонаціональної політики;
3. вплив етнонаціональної політики на суспільні процеси
4. причини виникнення етнонаціональних конфліктів та шляхи їх попередження та вирішення.

Вміти:

1. науково осмислювати та аналізувати етнонаціональну політику та процеси;
2. аналізувати національні питання та національні права людини та етнічних меншин;
3. розкрити взаємозв'язок етнонаціональної політики та етнонаціональних політичних процесів

4. аналізувати та вирішувати проблеми імміграції, сучасних міграційних процесів та міжнародних

У результаті успішного проходження курсу студент набере *загальні компетентності*:

- **ЗК03.** Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- **ЗК04.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- **ЗК06.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- **ЗК07.** Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- **ЗК09.** Здатність до підготовки рекомендацій і проектів рішень на основі аналізу інформації.

та *спеціальні (фахові) компетентності*:

- **СК01.** Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.
- **СК03.** Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- **СК04.** Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їхнього функціонування і на національному, субнаціональному й наднаціональному рівнях.
- **СК06.** Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
- **СК14.** Здатність ідентифікувати й аналізувати явища та різні виміри мультикультуралізму, етнонаціональної політики і моделі громадянського суспільства та їхні політичні й етнокультурні ефекти, а також ефективно управляти етнокультурним розмаїттям.

Програмні результати навчання:

- **ПРО1.** Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.
- **ПРО4.** Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.
- **ПРО10.** Аналізувати політичний процес на підставі постмодерного підходу та засад і методології соціального конструктивізму, розуміння сутності і форм ідеологічного маніпулювання, оперування різними за евристичними цінностями моделями громадянського суспільства, різними політичними цінностями й антицінностями в умовах глобалізації та різних рівнів і типів політичних режимів, концепціями, практиками, засадами та моделями політичнумльтикультуралізму, етнонаціональної політики, управління розмаїттям, конфліктами та перспективами розвитку громадянського суспільства в країнах світу.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		п./с.	лаб.	інд.	сп.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
<i>Вступна частина</i>						
<i>Тема 1. Теоретико-методологічні засади етнонаціональної політики.</i>						
	19	2	2	-	-	15
<i>Тема 2. Історичні особливості етнонаціональної політики в Україні</i>						
	21	4	2	-	-	15
<i>Тема 3. Політико-правова база етнонаціональної політики</i>						
	19	2	2	-	-	15
<i>Основна частина</i>						
<i>Тема 4. Моделі етнонаціональної політики</i>						
	21	4	2	-	-	15
<i>Тема 5. Толерантність в етнонаціональній сфері.</i>						
	19	2	2	-	-	15
<i>Тема 6. Міграційні процеси в Україні</i>						
	21	4	2	-	-	15
Разом – Змістовний модуль 1	120	18	12	-	-	90
РАЗОМ	120	18	12	-	-	90

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна література:

1. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Хрящевська. – Миколаїв : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.
2. Ткаченко С.В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / С. В. Ткаченко. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 315 с
3. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с
4. Вітман, К.М. Моделі етнонаціональної політики постсоціалістичних країн: навч. посібник : рекомендовано МОН України / К.М. Вітман ; ОНЮА, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К. : Логос, 2008. - 392 с.
5. Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, Л. Нагорна. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2017. – 512 с. URL: <http://ipiend.gov.ua/publication/etnopolitychnyj-kontekstsotsiokulturnykh-transformatsij-u-suchasnij-ukraini/>

6. Ідентичності народів Центрально-Східної Європи: колект. монографія / [Надія Гапон та ін.] ; за ред. проф. Н. Коваліско, д-ра А. Єкатеринчука, проф. Р. Радзіка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – 283 с.
7. Майборода О.М. Етнічність у міжнародній системі / О.М. Майборода. Вид. 2-е, випр. і допов. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2017 – 448с. URL: <http://ipiend.gov.ua/publication/majboroda-om-etnichnist-u-mizhnarodnij-systemi-3/>
8. Правові засади державної етнонаціональної політики в Україні Монографія / Кресіна І.О., Коваленко А.А., Лойко Л.І., Стойко О.М., Явір В.А., Вітман К.М., Кіссе А.І., Асланов С.А., Грицяк Д.І., Голденштейн К.О., / За ред. І.О. Кресіної. – К., 2011. – 400с.

Додаткова література та інтернет джерела:

1. Андріяш В. Субсидіарна модель етнополітики в Україні. //Державне управління: удосконалення та розвиток № 6, 2013 URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=586>
2. Була С.П. Процес уніфікації спільної міграційної політики Європейського Союзу /С.П.Була, М.О. Зіненко // Наукове видання «Регіональні студії» Ужгородський національний університет. Видавничий дім «Гельветика», 2020 Вип. № 23, с. 13-18 URL: http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/23_2020.pdf
3. Бабинець І., Остапець Ю. Суспільно-політичний та культурний розвиток угорської національної меншини Закарпаття (1991–2004 рр.). Наукові 234 записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2006. Вип. 30. С. 56–68.
4. Вітман, К. Зміна статусу Автономної Республіки Крим як спосіб вирішення етнополітичних суперечностей / Костянтин Вітман // Актуальні проблеми європейської інтеграції : зб. ст. з питань європейської інтеграції та права . 2007 -. - 2011. - Вип. 7 . - 274 с. - С. 16-22.
5. Вітман, К. М. Політико-правові виклики міжетнічній толерантності в Україні / К. М. Вітман // Держава і право. Сер. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. праць. - 2013. - Вип. 59 . - 600 с. - С. 462- 468.
6. Войналович В.А., Кочан Н.І. Релігійний чинник етнополітичних процесів у Галичині: повоєнна радянська доба і сучасність. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. – 408 с. URL: <http://ipiend.gov.ua/publication/vojnalovych-v-a-kochan-n-i-relihijnyjchynnyk-etnopolitychnykh-protseviv-u-halychyni-povoienna-radianskadoba-i-suchasnist/>
7. Закон України «Про національні меншини в Україні» // Національні відносини в Україні у ХХ ст.: Збірник документів і матеріалів / Упоряд. М. І. Панчук та інші. – К.: Наукова думка, 1996.
8. Проект Закону України «Про концепцію державної етнонаціональної політики України» - URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF2RH00A?an=3>
9. Лях О. Щодо питання стратегії державної етнополітики в Україні: аналіз, оцінка, перспективи //Центр культур національних меншин Закарпаття. – URL: <http://centerkyltyr.pp.ua/2021/05/09/3808/>
10. Гай-Нижник П., Чупрій Л. Національні інтереси, національні цінності та національні цілі як структуроформуючі чинники політики національної безпеки. Гілея : науковий вісник. 2014. Вип. 84 (№5). С.465–471.
11. Добржанська О. Етнічна ідентичність населення Буковини. Історикополітичні проблеми сучасного світу: збірник наукових статей. Чернівці, 2015. Т. 29–30. С. 118–121.
12. Котигоренко В. О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні : політологічний концепт. Київ : Світогляд, 2004. 722 с
13. Липчук О. І. Етнонаціональна політика в Україні: механізм вдосконалення етнонаціональних відносин. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. Т. 20. Вип. 22(3). С. 107– 112.

14. Мельник С., Черничко С. Етнічне та мовне розмаїття України. Аналітичний огляд ситуації : монографія. Ужгород: ПоліПрінт, 2010. 164 с
15. Основні засади та шляхи формування спільної ідентичності громадян України (інформаційно-аналітичні матеріали до Круглого столу 12 квітня 2017 р.) / Центр Разумкова. Київ, 2017. 94 с. Проросійські організації та ключові особи, які вели підривну діяльність у Криму // Inform Napalm. Дата оновлення: 04.09.2015. URL: <https://informnapalm.org/ua/prorosijski-organizatsiyi-ta-klyuchovi-osoby-yakively-pidryvnu-diyalnist-u-krymu/=41> http://politicus.od.ua/4_2020/5.pdf

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Вступна частина

Тема 1. Теоретико-методологічні засади етнонаціональної політики

Зміст і особливості етнонаціональної політики. Співвідношення понять «політика», «влада», «держава», «державне управління» та «етнонаціональна політика». Функції етнонаціональної політики. Суб'єкти та об'єкти етнонаціональної політики. Поняття та особливості етнічної та мовної меншини як суб'єкту етнополітичних відносин. Взаємодія етноспільнот. Право національного самовизначення. Принципи етнонаціональної політики. Основні напрямки етнонаціональної політики.

Основні поняття: етнонаціональна політика, етнонаціональні спільноти, етнічні групи, етнічний інтерес, етнос, суспільство.

Тема 2. Історичні особливості етнонаціональної політики в Україні

Етнонаціональна політика в Україні до проголошення незалежності. Національно-визвольний рух в Західній Україні. Українці південно-східного регіону. Відродження національної державності у 1917–1920 рр. Роль етнографічних груп в українському етносі. Пріоритети сучасної етнонаціональної політики в Україні. Стратегія етнонаціонального розвитку в Державних Актах (Декларації про державний суверенітет, Акті проголошення незалежності, Декларації прав національностей, Закон про національні меншини, Конституції України) Реалізація етнонаціональної політики. Консолідація спільнот. Рівень етнічної консолідації. Характеристика та типологія національних спільнот в Україні. Процеси згуртування національних меншин в поліетнічних регіонах. Вплив етнонаціонального фактору національних меншин на регіональні суспільно-політичні процеси.

Основні поняття: етнонаціональна політика, етнонаціональні спільноти, етнічні групи, етнічна консолідація, етнонаціональний фактор, національні меншини, поліетнічний регіон.

Тема 3. Політико-правова база етнонаціональної політики.

Конституція України у механізмі правового регулювання національно-етнічних відносин. Законодавство України про правовий статус національних меншин в Україні, Декларація прав національностей, Закон України «Про національні меншини», Етнонаціональне законодавство України на сучасному етапі. Проект Концепції державної етнонаціональної політики України. Поняття «етнічна меншина». Конституційно-правовий статус етнічних меншин в Україні. Права та обов'язки національних меншин. Гарантії прав представників

національних меншин. Захист прав етнічних та мовних меншин в універсальних міжнародних актах. Загальна декларація прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Захист прав етнічних меншин в рамках ОБСЄ.

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні меншини, міжнародно-правовий захист, національно-етнічні відносини

Змістовий модуль 1

Основна частина

Тема 4. Моделі етнонаціональної політики.

Типологія моделей етнонаціональної політики: сецесія, регулювання міграційних потоків, сегрегація, національно-культурна автономія, мультикультуралізм, інтеграція, акультурація, асиміляція. Моделі етнонаціональної політики в постсоціалістичних країнах: модель етнонаціонального самозахисту (балтійські країни), модель деструкції власної нації (Білорусь), демократична, орієнтована на забезпечення прав національних меншин модель (Угорщина), модель державно-суспільного регулювання етнонаціонального розвитку (Киргизстан), дискримінаційна модель (Туркменістан, Азербайджан).

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні меншини, міграційні потоки, сегрегація, національно-культурна автономія, мультикультуралізм.

Тема 5. Толерантність в етнонаціональній сфері

Толерантність як загальнолюдська цінність. Реалізація принципу толерантності на державному рівні. Толерантність в етнонаціональній сфері. Визначення понять «міжетнічна толерантність», «міжнаціональна толерантність». Основні прояви нетолерантності в етнонаціональній сфері. Толерантність як індиферентність до етнічних відмінностей. Толерантність в етнонаціональній політиці. Практична цінність ідеї толерантності. Толерантність як попередження етнонаціональних конфліктів.

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні меншини, міграційні потоки, толерантність, етнополітичний конфлікт.

Тема 6 Міграційні процеси в Україні

Причини та фактори міграційних процесів: дестабілізація соціальної ситуації, економічна криза, лібералізація політики «відкритих дверей», ринкові відносини, зростання міжнаціональної напруги. Наслідки міграції. Аналіз міграційних процесів в Україні. Українські діаспори в США, Канаді, Австралії, Західній Європі. Програми «Українська діаспора», розробленої Державним комітетом у справах національностей та міграції. Питання громадянства та його набуття

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні меншини, міграційні потоки, сегрегація, національно-культурна автономія, політики «відкритих дверей»

6. Темати та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література

Змістовий модуль

1. Вступна частина

Тема 1. Теоретико-методологічні засади етнонаціональної політики (2 год.)

1. Зміст і особливості та функції етнонаціональної політики.
2. Суб'єкти та принципи етнонаціональної політики.
3. Основні напрямки етнонаціональної політики

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні групи, етнічний інтерес, етнос, суспільство.

Література:

1. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Хрящевська. – Миколаїв : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.
2. Ткаченко Є.В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / Є. В. Ткаченко. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 315 с
3. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с
4. Вітман, К.М. Моделі етнонаціональної політики постсоціалістичних країн: навч. посібник : рекомендовано МОН України / К.М. Вітман ; ОНЮА, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К. : Логос, 2008. - 392 с.

Тема 2. Історичні особливості етнонаціональної політики (2 год.)

1. Становлення етнонаціональної політики в Україні
2. Пріоритети сучасної етнонаціональної політики в Україні.
3. Реалізація етнонаціональної політики.
4. Процеси згуртування національних меншин в поліетнічних регіонах

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні групи, етнічна консолідація, етнонаціональний фактор, національні меншини, поліетнічний регіон.

Література:

1. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Хрящевська. – Миколаїв : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.
2. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с
3. Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, Л. Нагорна. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2017. – 512 с. URL: <http://ipiend.gov.ua/publication/etnopolitychnyj-kontekstsotsiokulturnykh-transformatsij-u-suchasnij-ukraini/>
4. Войналович В.А., Кочан Н.І. Релігійний чинник етнополітичних процесів у Галичині: повоєнна радянська доба і сучасність. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. – 408 с. URL: <http://ipiend.gov.ua/publication/vojnalovych-v-a-kochan-n-i-relihijnyjchynnyk-etnopolitychnykh-protseviv-u-halychyni-povoienna-radianskadoba-i-suchasnist/>

Тема 3. Політико-правова база етнонаціональної політики в Україні (2 год.)

1. Правове регулювання національно-етнічних відносин в Україні
2. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні
3. Міжнародно-правовий захист етнічних меншин.

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні

меншини, міжнародно-правовий захист, національно-етнічні відносини.

Література:

1. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Хрящевська. – Миколаїв : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.
2. Ткаченко Є.В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / Є. В. Ткаченко. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 315 с
3. Правові засади державної етнонаціональної політики в Україні Монографія / Кресіна І.О., Коваленко А.А., Лойко Л.І., Стойко О.М., Явір В.А., Вітман К.М., Кіссе А.І., Асланов С.А., Грицяк Д.І., Голденштейн К.О., / За ред. І.О. Кресіної. – К., 2011. – 400с

Основна частина

Тема 4. Моделі етнонаціональної політики (2 год)

1. Поняття та типологія моделей етнонаціональної політики
2. Типологія моделей етнонаціональної політики в постсоціалістичних країнах.
3. Модель державної етнополітики України.

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні меншини, міграційні потоки, сегрегація, національно-культурна автономія, мультикультуралізм.

Література:

1. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Хрящевська. – Миколаїв : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.
2. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с
3. Вітман, К.М. Моделі етнонаціональної політики постсоціалістичних країн: навч. посібник : рекомендовано МОН України / К.М. Вітман ; ОНЮА, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К. : Логос, 2008. - 392 с.
4. Бабинець І., Остапець Ю. Суспільно-політичний та культурний розвиток угорської національної меншини Закарпаття (1991–2004 рр.). Наукові 234 записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2006. Вип. 30. С. 56–68.
5. Вітман, К. Зміна статусу Автономної Республіки Крим як спосіб вирішення етнополітичних суперечностей / Костянтин Вітман // Актуальні проблеми європейської інтеграції : зб. ст. з питань європейської інтеграції та права . 2007 -. - 2011. - Вип. 7 . - 274 с. - С. 16-22.
6. Андріяш В. Субсидіарна модель етнополітики в Україні. //Державне управління: удосконалення та розвиток № 6, 2013 URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=586>
7. Лях О. Щодо питання стратегії державної етнополітики в Україні: аналіз, оцінка, перспективи //Центр культур національних меншин Закарпаття. – URL: <http://centerkyltyr.pp.ua/2021/05/09/3808/>

Тема 5. Толерантність в етнонаціональній сфері (2 год.)

1. Толерантність як загальнолюдська цінність.
2. Толерантність в етнонаціональній політиці.
3. Досвід Ради Європи у формуванні толерантних відносин.

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні меншини, міграційні потоки, толерантність, етнополітичний конфлікт.

Література:

1. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Хрящевська. – Миколаїв : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.
2. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с
3. Вітман, К.М. Моделі етнонаціональної політики постсоціалістичних країн: навч. посібник : рекомендовано МОН України / К.М. Вітман ; ОНЮА, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К. : Логос, 2008. - 392 с.
4. Вітман, К. М. Політико-правові виклики міжетнічній толерантності в Україні / К. М. Вітман // Держава і право. Сер. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. праць. - 2013. - Вип. 59 . - 600 с. - С. 462- 468.

Тема 6. Міграційні процеси в Україні (2 год.)

1. Причини та особливості міграційних процесів.
2. Причини еміграція в Україні.
3. Проблеми української діаспори

Основні поняття: етнонаціональна політики, етнонаціональні спільності, етнічні меншини, міграційні потоки, сегрегація, національно-культурна автономія, політики «відкритих дверей»

Література:

1. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Хрящевська. – Миколаїв : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.
2. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с
3. Вітман, К.М. Моделі етнонаціональної політики постсоціалістичних країн: навч. посібник : рекомендовано МОН України / К.М. Вітман ; ОНЮА, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К. : Логос, 2008. - 392 с.
4. Була С.П. Процес уніфікації спільної міграційної політики Європейського Союзу /С.П.Була, М.О. Зіненко // Наукове видання «Регіональні студії» Ужгородський національний університет. Видавничий дім «Гельветика», 2020 Вип. № 23, с. 13-18 URL: http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/23_2020.pdf

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Теоретико-методологічні засади етнонаціональної політики.</i>	15
2	<i>Тема 2. Історичні особливості етнонаціональної політики в Україні</i>	15
3	<i>Тема 3. Політико-правова база етнонаціональної політики</i>	15
4	<i>Тема 4. Моделі етнонаціональної політики</i>	15
5	<i>Тема 5. Толерантність в етнонаціональній сфері.</i>	15

6	Тема 6. Міграційні процеси в Україні	15
Разом		90

7. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. На лекційних заняттях використовуються головню: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, семінари, самостійна робота. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з курсу «Електронне врядування та цифрова держава» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні/самостійні тощо – 30% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 30);
- контрольні заміри (модулі, захист проєктів, презентацій) – 20% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 20);
- залік – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студента впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання і розрахункової роботи.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно", "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 5 балів; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами вивчення змістовного модуля оцінюється в 20 балів. Форма підсумкового контролю – екзамен в усні формі в кінці семестру.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів. На іспиті студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Екзамен
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

1, 2 ... 6 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

8. Розподіл балів, що присвоюється студентам
Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка в балах</i>	<i>За національною шкалою</i>		
		<i>Оцінка</i>		<i>Залік</i>
A	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
B	81-89	4	<i>Дуже добре</i>	
C	71-80		<i>Добре</i>	
D	61-70	3	<i>Задовільно</i>	
E	51-60		<i>Достатньо</i>	

9. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену)

1. Зміст і особливості етнонаціональної політики.
2. Функції та принципи етнонаціональної політики.
3. Суб'єкти етнонаціональної політики.
4. Типи та моделі етнополітики.
5. Політико-правова база щодо врегулювання етнонаціональної політики.
6. Питання участі етноспільнот у політичному житті.
7. Особливості етнонаціональних відносин в Україні,
8. Причини та особливості еміграції в Україні.
9. Українська діаспора. Правовий статус емігрантів.
10. Проблеми етнічної та мовної самоідентифікації громадян України.
11. Етнонаціональні конфлікти та шляхи їх вирішення
12. Вплив етнонаціонального фактору на суспільно-політичні процеси
13. Досвід реалізації етнонаціональної політики в країнах пострадянських країн.
14. Участь етноспільнот у політичному житті.
15. Реалізація принципу толерантності на державному рівні.
16. Визначення понять «міжетнічна толерантність», «міжнаціональна толерантність».
17. Міжнародно-правовий захист етнічних меншин